

WIELKOPOLANIN

Deus et Patria. ORGAN URZĘDOWY UNII ŚWIĘTEGO JOZEFA W PITTSBURGU, PA. Bóg i Ojczyzna.

No. 13. Pittsburg, Pa., Czwartek dnia 1-go Kwietnia 1909 roku. Rok XI.

Nowe Dziesięciolecie.

Dziesięć lat zbiegło z dniem 30 marca, gdy poraz pierwszy, urzając światło dzienne pierwszy numer „Wielkopolanina”. Dziesięć lat tak mozolnie przeżywanych, a jednak jak krótki to okres czasu, jak nie pozorna zdaje się ta praca wysilająca; ile trudów i przeciwności przyszło znieść i przelecieć, ile zawodów doznać by mózgi powodziły — już przeszło. Dziesięć lat, w życiu naszym Polaka-Amerykiana, to okres poważny, okres więcej znaczący w formującej się Polsce, aniżeli setka w zespoleńm społeczeństwie.

A przeszło. — Dzisiaj — jak łatwo to powiedzieć, a jak trudno przeżyć; przeżyć na placówce ze wszystkich stron wystawionej na napaść — nie powiem wrogów — ale nie wnikających w położenie — a bliskim i fanfanom czasami bezmyślna, pragnąca zyskać poklasku — naiwnych. Rzuciliśmy okiem na ubiegły okres dziesięciolecia spacerując w naszych stosunkach miejscowych i okolicy Pittsburga jeśli nie haotyżne zamierzania, to przynajmniej rodzaj fermentu, z którego przy usilnej pracy nie jednostek, ale ogółu z czasem powstanie społeczeństwo zorganizowane — jedno — nasze — polskie. Przeglądając dość skrupulatnie roczniki z przeszłości, dostrzegamy, że w przeszłości, w miarę rozwoju, w imię demokracji kierującej myślnymi i pionierem poprzedników — „Bóg i Ojczyzna”. Czyż motto może być inne dla pisma katolickiego i polskiego? Nie i stokroć nie, i w imię tej demokracji walczyli i bronili się i w imię tej demokracji w przyszłość.

części nie nie wyganiało, nazywamy siebie mężczyznami, choć w rzeczy samej mężczyźni, mianem zaledwo jednostki nazwać możemy, rozczulamy się nad dolą naszą. Czyż to nie idealizowanie siebie samych, czyż to nie słabość matki — z miłości? W ilu to wypadkach ci, których krewnym zabraniają języka i religii, tu na wolnej ziemi zaprzaniami są własnej narodowości, a lubują się mianem patriotów, czyż tych można zaliczyć do członków społeczeństwa? Polacy to z imienia tylko, lecz z serca i duszy nie nasi. A młodzież, a tak okrzykana nasza przyszłość tu w Ameryce, a trzecią część stanowiąca w owych milionach, czy ta młodzież może stanowić społeczeństwo? To materiał dopiero mniej lub więcej podatny do uformowania społeczeństwa, nad którym pracy jest cze wyjącej całego ogółu, do brze myślących jednostek nie będzie za mało. Wychodząc z zasady, iż my w Stanach Zjednoczonych nie tworzymy społeczeństwa zorganizowanego, samo przez się rozumie się iż nowy okres czasu zapoczątkowany numerem dziesięciu „Wielkopolanina” będzie usiłowaniem wytworzenia w naszych miejscowych stosunkach, dojdzie do wzajemnego porozumienia i zlania w jedną całość organizm polski, łącznie z dążeniem do umiarkowanego rozbratania.

Sporadyczne wypadki takiego zeskupienia mieliśmy już sposobnie widzieć, w czem sekundował szereg i gorliwość „Wielkopolanin”, jak np. sprawa „Września” i zgromadzenie protestacyjne przeciw rządowi pruskimemu o wywłaszczenie. Są to jednak odosobnione wypadki i tem bardziej rażąco przedstawia się rozdział.

Brak poczucia jedności, a zatem polskości czyż to „objaw społeczeństwa? Jakież rażące przykłądy tej nielogicznej pracy mieliśmy niedawno przed oczyma, w czasie wyborów miejscowych. A zapobiegać podobnym wypadkom jest i będzie naszym obowiązkiem.

Pocóż nazywać siebie Polakiem, pocóż chętnie się bohaterstwem przodków, pocóż prawić moralny w imię tej Polski walczącej, jeśli przy pierwszej sposobności, za cenę może marnych dolarów kilku, zapierasz się tego bohaterstwa, zapierasz się przodków, depesz imię Polski i jej szczytną rolę obronicielki oświaty przed zalewem Azji. Tak się nie godzi. tworzyć i należeć do społeczeństwa, chlubić się mianem Polaka, zrzucić należy — by dojdź do zespolenia, swoje ja, a pocznie się rzeczywiście Polakiem.

W tym duchu pracować będzie „Wielkopolanin”.

Wielkie organizacje Polskie (le robimy — naszym zdaniem — wyodrębniając się lub podając siebie jako a i z polskości. Czy to Zjednoczenie, czy Związek Narodowy czy jakkolwiek inna organizacja czyni wielki błąd widząc tylko dobro w obrębie zakreślonym tej organizacji. Ściągać członków do tej organizacji winno każdemu, lecz głosić, iż w tej tylko doskonałość — jest błędem i rozdrabnianiem, a wycieczki często osobiste, są rozumiane częstokroć przez wielu jako krytyki całości, a z tem należy być bardzo ostrożnym.

Kilka tych słów dyktuje nam powzięte doświadczenie z lat minionych, a w przyszłości posłuży za wytyczną. Owego „dryblasia”

WIELKOPOLANIN

ORGAN URZĘDOWY UNII ŚWIĘTEGO JOZEFA W PITTSBURGU, PA.

Pittsburg, Pa., Czwartek dnia 1-go Kwietnia, 1899 roku.

ŚLÓWO WSTĘPNE

Wielkopolanin... [Text continues with introductory remarks about the newspaper's mission and the current state of the Polish community in America.]

Pierwsze Wydanie.

[Text discussing the first issue of the newspaper and its significance.]

Pierwsi Współpracownicy.

[Text acknowledging the first collaborators and their contributions to the newspaper.]

być Supereczyński, a opuszczono nazwisko Jana Kurowskiego, który na Sejmie I. został wybrany sekretarzem finansowym.

— Ubiegłej niedzieli odbył się trzeci i ostatni odczyt Sokołów w hali przy ul. Dickson. Salka choć nie wielka była pełną ludu. Sz. Panie, Panowie starsi a i młodzieży nie brakło. Odczyt, jak to zaznaczono w programie rozpoczął wykładem historycznym dr. B. Mruczek, doprowadzając dzieje Polski do utworzenia Królestwa Kongresowego do roku 1815.

W trzech odczytach Sz. prelegent wykazał słuchaczom po krótce całość historyczną Polski i bółe porzobierowe w pierwszym okresie za co zyskał sobie od wdziennej publiczności serdeczne uznanie. Bo też i wart tego uznania. Niezmordowanie, mimo iż nie czuł się zupełnie zdrowym, stanął do pracy, w której wiele siły zużył potrzeba, by osiągnąć cel. A że cel osiągnął to pewna. Grono osób zgromadzających się na hali podczas Jego przemówień, z tak pilnym zacięciem wlehała, zda się słowa, iż prawie zadržość brała o taki posłuch. Nie robił on tego dla poklasku, lecz jako prawy Polak, za co też tem wyższą cieszę się sympatją. Deklamacje malej Wandzi Paczewskiej przyczyniły się nie mało do podniesienia zapala patriotycznego u słuchaczy.

Następnie wygłoszono krótki rys historyczny Sokoła w starym kraju i w Ameryce, i odczytano niektóre utępy z opisów zlotu IV Sokołów Polskich we Lwowie.

Popis członków Sokoła w budowaniu piramid wykazał wiele sprawności i sporą dżwiczność. Tylko tak dalej młodzieży, a rezultaty pewne.

Na zakończenie p. B. Mruczek w zastępstwie prezesa podziękował zebranej publiczności za chętną przybycia na odczyty i zacheć do idei sokolej i pożegnał serdecznie „czolem”.

NOTATKI Z MIASTA.

Za spóźnienie się niniejszego numeru przepraszamy Szanownych Czytelników, ponieważ mimo najlepszych chęci nie w tym względzie uczynić nie mogliśmy z powodu zepsucia się w ostatniej chwili jednej z maszyn drukarskich.

Wydawnictwo.

— Metropolitan National Bank róg 4tej i Butler ulicy sprzedaje najtaniej szyfarky.

— Fr. Cieślak, starszy, fotografista wyrabia fotografie ślubne za zniżone ceny pod No. 2641 Penn ave, Pittsburg, Pa.

— Na sprzedaż skład różnych książek, cukierków i wszelkich chłodnych napoi. Chęć sprzedać jaknajwcześniej. — Zgłoś się do „Wielkopolanina” 56-22nd str., Pittsburg, Pa. (15)

Farmy na sprzedaż!
25 morgowa farma, zaudowania krowy, kury i t. d. tylko \$800.
140 morgowa farma, zabudowania, konie, i sprzęty farmerskie za \$1,800.
42 morgowa farma i zabudowania za \$3,000. I wiele innych farm domów i lotów. — Asekuruje od ognia, kolektuje renty i t. p.
Potrzeba \$1,000 na pierwszy hypotekę, procent 60 dolarów rocznie, miesiąc warte 4,000 dolarów.
— Posylnaj pieniądze do kraju swym krewnym lub znajomym po cztą rządową, a będziesz mógł spać spokojnie, bo Uncle Sam gwarantuje odbiór.
Dwie stancye do wynajęcia. — Sztor i 3 stancye do wynajęcia rent tylko 25 dolarów miesięcznie. 2019 Penn ave. Pittsburg.

— Jeżeli jeszcze nie wiesz, że drukujemy zaproszenia weselne elegancko, szybko i po umiarkowanej cenie, to przyjdź się przekonaj. Nikt nie jest w stanie dorównać naszej drukarni, bo mamy ludzi fachowych.

PAMIĘTAJ O POLSKIEJ MOWIE I KOCHAJ JĄ!

— Jeżeli jeszcze nie wiesz, że drukujemy zaproszenia weselne elegancko, szybko i po umiarkowanej cenie, to przyjdź się przekonaj. Nikt nie jest w stanie dorównać naszej drukarni, bo mamy ludzi fachowych.

Polska Ochronka Najświętszej Rodziny w Emsworth, Pa.

Dużo się mówi i czyta o „Miłości Ojczyzny”.

Miłość Ojczyzny, to nie tylko miłość chatki, w której się urodzili, kościółka w którym modliliśmy się w dzieciństwie, zagonów z których zbieraliśmy zboże na chleb, ale także i głównie miłość braci naszych. — Miłość Ojczyzny to nie innego, jak miłosierdzie z zaparciem się samych siebie i swych osobistych korzyści, dla dobra i pożytku bliźnich naszych.

Stan Pensylwaia używa smutnej sławy, iż dostarcza największą liczbę ofiar pracy. — Wypadki masowej śmierci i okaleczeń robotników, już to w kopalniach węgla, już to w leżarniach i fabrykach żelaza i stali — są niemal na porządku dziennym.

Robotnicy polscy stanowią prawie połowę klasy robotniczej, i to klasy, która wykonywać musi najwięcej, najcięższe i najtrudniejsze roboty, stąd też wypadki okaleczenia i umierania wśród naszej braci są bardzo częste, częstsze, aniżeli wśród każdej innej narodowości.

Po śmierci ojca, pozostaje biedna matka z kilkoma sierotami. — Któż pomoże biednej wdowie i sierocie w dziele polskiej?

Przez wiele lat, część tej osieroconej dziatwy tułać się musiało po ulicach, żbrząc chleba, a część znalazła schronisko dla swego ciała w dobroczynnych zakładach inonarodowych lub nawet bezwyznaniowych.

W zakładach inonarodowych, chociaż katolickich, dziatwa ta, za kawałek chleba oddawać musiała swą polskość, a w zakładach bezwyznaniowych, duszyczki te skazane zostały na zagładę moralną i narodową.

Ogół odezwał piekącą potrzebę Sierocińca Polskiego, ale każdy lękał się podjąć tak olbrzymie dzieło.

Zdało się to być ponad siły jednostki, a organizacje nasze, — chociaż nieraz wspomniano im o tem, odkładały rozpoczęcie dzieła tak pięknego na czas późniejszy.

Wreszcie, roku Pańskiego 1900 Ks. C. Tomaszewski C. S. Sp., — widząc konieczną potrzebę Ochronki Polskiej zapukał do litościwych serc braci Polaków, ogłaszając w gazecie „Wielkopolanin” następującą odezwę:

Bracia Rodacy!

Nikt z pewnością nie zaprzeczy że Polacy w Pittsburgu i całej dycezyi Pittsburgskiej, nie dadzą się wyprzedzić, ani zwyciężyć w ofiarności, gdy chodzi o budowę kościołów, szkół lub plebanii.

Gdziekolwiek zebrano się kilkadziesiąt rodzin polskich, tam zaraz pomyślano o budowie kościoła i szkoły.

W ostatnich 15tu latach, co za zmiana! Z początku, Polacy z całego miasta Pittsburga i okolicy zmuszeni byli szukać pociech religijnych u księży niemieckich lub irlandzkich, później zgromadzili się w sklepach (basementach) kościołów rozmaitych, by tam u przejeżdżającego, lub z daleka sprowadzonego kapłana polskiego żebrać rozgrzeszenia, i posilić się Ciałem i Krwią Przenajświętszą, a dziś, kilkanaście tylko lat później, — widzimy! Wspaniałe Kościoły i szkoły w mieście, mniejsze, ale piękne świątynie w okolicy, kilkunastu księży polskich, tysiące parafian, i tysiące dziatek w szkołach Polsko-Katolickich.

Któż to wszystko zdziałał? oto grosz biednego robotnika, w pocie czoła zapracowany. Mimo ujadania odstępów od wiary świętej, mimo gazet i gazetek liberalnych, które krążą po mieście i okolicy, tumanią lud i namawiają go do porzucenia Wiary przodków naszych, Polacy chętnie dają i ostatni grosz na budowę kościołów, szkół i plebanii, chcąc przez to jasno udowodnić, że chociaż tu i ówdzie zajdzie nieporozumienie, to kiedy chodzi o zachowanie Wiary i polskości, wszelkie ramowy i przewrotne argumenta zaprzuców są blichtrzem i próżnym szezełaniem najetych piesków protestanckich. — Bracia Rodacy, a zwłaszcza wy, którzy macie żywą,

Polska Ochronka w Emsworth, Pa., zbudowana roku Pańskiego 1903.

Chłopcy w Polskiej Ochronce.

Dziewczęta w Polskiej Ochronce.

stałą i mocną staropolską wiarę, słuchajcie:

Jednego nam jeszcze nie dostawa to jest brak polskiej Ochronki dla sierót i polskiego Szpitala.

Z tych dwóch jednak najpotrzebniejszą jest Ochronka.

Chorzy i pokaleczeni mogą się tymczasem schronić do szpitali inonarodowców; tam Kapłan polski zajrzy, pocieszy i opatrzy ich Sakramentami świętymi. — Ale cóż się dzieje z naszymi polskimi Sierotkami?

Trzeba je odsyłać do ochronek niemieckich i irlandzkich. — Prawda, że mają tam opiekę, ale często jeżeli nie zawsze, dziateki te giną na zawsze dla narodu polskiego.

Serce się kraje prawemu polakowi, gdy wniknie do ochronki i usłyszy jak dziecie z polskim sercem, polską duszą woła: gdzie Matka? gdzie Ojciec? proszę o kawałek chleba, główka mnie boli — a na wszystkie te zapytania i prośby, usłyszy odpowiedź: well? what is it? was willst du, mein Kind?

Więc my Polacy, tak liczni, tak na wskroś religijni my mamy zezwolić na to, aby nasze sierotki zebrały i błagały pomocy i ulgi i kawałka chleba u inonarodowców?

Nie! dotąd tak być musiało, ale dłużej tak być nie potrzebuje i nie będzie!

Budujmy ochronkę polską! —

Wne Siostry Nazaretanki, Polki, z polskim sercem, polskim poświęceniem i polską litością, chętnie zajmą się wychowaniem naszych biednych sierotek, jeżeli im pomożemy datkami naszymi. —

Lza sieroty polskiej, opuszczonej w społeczeństwie obcym, w obcym otoczeniu, niechaj będzie bódźcem dla ogółu naszego do ofiarności na własny polski Sierociniec.

Nie dajmy sierotkom polskim wynaradawiać się i tracić wiarę!

Serca wasze, to serca czule i litościwe, do których długo pukać nie potrzeba, aby się otworzyły i wylały litość ku biednym i nie-szczęśliwym.

Jest nas w Pittsburgu i okolicy 40 tysięcy! w kim serce polskie bije, w czyich żyłach polska krew krąży, niech sobie powie: tak! nie zapomnę o naszych polskich sierotach. Jeżeli wszyscy będziemy jednego i tego samego zdania, ofiary ażekolwiek małe, zewsząd płynące, wystarczą, aby zbudować — Sierociniec, który będzie pomnikiem wolaającym do przechodniów Oto pamiątka litości i miłosierdzia zacnych Polaków! Śpią w grobach ale pamięć o nich żyć będzie przez wieki!

Polecając rozpoczęcie dzieła tego Opatrzności Bożej, Opiece Królowej Korony Polskiej i miłosierdziu serc waszych, kreślę się życzliwym sługą w X-ie,

Ks. C. Tomaszewski, C. S. Sp.

Żebrak dla Sierót.

Powyższa odezwa trafiła do serc polskich i odbiła się dźwięcznym echem obfite jałmużny.

Na każdym zebraniu Bractwa lub Towarzystwa, na każdej zaba wie, podniósł ktoś głos w sprawie niesienia pomocy sierotom, a wszyscy chętnie wniosek popierając rzucili swój grosz ofiary na ołtarz miłosierdzia.

Słowy trudno wyrazić radość, która przepłynęła serca nasze widząc ogólne zainteresowanie się naszą kochaną polską instytucją. — Wielu obfite dawało ofiary, oświadczając otwarcie, że odkąd zaczęli hojniej wspomagać Sierociniec, lepiej im się wiodło i czuli się szczęśliwi.

Łatwo temu wierzyć, boć przecież Bóg sam zapewnia, że co czy niny dla sierotek, czynimy dla Niego Samego.

„Cościekolwiek uczynili jednemu z najmniejszych braci mojej, mnieście uczynili”.

W roku 1900, w miesiącu Lipcu przyjęto 5 sierotek, umieszczono je w domku wynajętym, bo do tego czasu Wne Siostry Nazaretanki nie zdecydowały się jeszcze, gdzieby zakupić dom odpowiedni.

W listopadzie, tegoż samego roku, kupiono jeden akier ziemi i pię-

kny, obszerny dom, za sumę 10,000 dolarów.

Wne Siostry Nazaretanki, z całym zapalem swego, gorącą ku biednym miłością płonącego serca, zajęły się opieką sierót, dla tego dziateki te czuły się tak szczęśliwe, jak w domu przy najczulszej swej Matce.

Miejscowość, w której się znajduje Ochronka, jestto prześliczne miejsce, obsadzone gęstą drzewami owocowymi, na brzegu wysokiej góry, tuż nad rzeką Ohio. — Z jednej strony ma się widok miasteczka Emsworth, z drugiej zaś widok na rzekę i piękną okolicę po za rzeką.

Powietrze zawsze czyste i zdrowe.

W roku 1902, było już tyle sierót, że je w zakupionym domu z biedą pomieścić było można.

Trzeba było pomyśleć o dokupieniu więcej gruntu i o budowie nowej, obszernej Ochronki.

Nadarzyła się sposobność kupienia 10 akrów gruntu, tuż obok Ochronki położonego; Ks. C. Tomaszewski, zachęcony ofiarnością braci Polaków, odważył się na zakupno tych 10ciu akrów, które razem z wydatkami sprzedaży, kosztowały przeszło \$40,000.

W rok potem, wzięto się do budowy nowego gmachu, który według planów architekta i kosztorysów budowniczych, miał kosztować \$130,000.

Cóż robić? odważyć się na taki dług? — będzie to straszny ciężar ale zwyciężyło to, że w Pittsburgu i okolicy jest przeszło 50,000 Polaków, dług ten nie byłby znów za straszny, byle się wszyscy wzięli szczerze do dzieła.

Na posiedzeniu obywateli i opiekunów sierót z kilku parafii, uchwalono, że trzeba budować, więc zaraz kontrakt na budowę wydano polskimi budowniczym: pp. Andrzejowi Ratajewskiemu, Wł. Dogonce, Leopoldowi Buchhole i Fr. Gallantowi.

Nasi polscy Kontraktorzy wzięli się żarliwie do pracy, budowa więc szybko postępowała, tak że chociaż ją rozpoczęto we Wrześniu r. P. 1903, już dnia 10go Kwietnia 1904 odbyła się uroczystość poświęcenia węgielnego kamienia.

Dnia 21go maja, 1905 r. po południu, wśród najpiękniejszej pogody i przy współdziałaniu 8 do 10 tysięcy Publiczności, odbyło się uroczyste poświęcenie nowego gmachu Polskiej Ochronki.

Aktu poświęcenia dokonał sam Najprzewiel. biskup tutejszej dycezyi, Ks. Regis Canevin w asystencji przeszło 20 Kapłanów polskiej narodowości.

Po uroczystościach poświęcenia dzieło wielkie zostało dokonane. Lecz praca dopiero teraz okazała się dla niezmiernie trudną i ciężką.

Ufny w pomoc Bożą nie zrażony różnymi przeciwnościami zapatrzony w jasno wytknięty cel, dąży do dopięcia tego wielkiego dzieła „Miłości” stale i wytrwale.

Z roku na rok liczba sierotek znajduje pomieszczenie, morza leż sierocych zostaje otartych staraniem Jego, staraniem miłościwych serc Wnego Duchowieństwa, ofiarnością setek ludu litościwego.

Statystyka wykazuje, iż od założenia Ochronki do 1go Stycznia b. r. znalazło opiekę 616 sierót. Z tych 417 odesłano do domu; umarło 35, a obecnie w Ochronce znajduje pomieszczenie i opiekę 164 sierót.

Dzieło tak wzniosłe, mało powie dzieć, powinno znaleźć odzwierciedlenie w sercu, który powziął tę szczytną myśl, a wtedy Ochronka Polska w Emsworth, stanie w całym blasku swej użyteczności i cel zamierzony w pełni uzyskanem stanie.

W zakończeniu, niech nam woli no będzie przytoczyć słowa Wnego ks. J. S. Górzyńskiego z roku 1906, ówczesnego prezesa Polskiej Ochronki:

„My kochani Konfratry, którzy Bóg powołał na stanowisko duszpasterzy, dużo odebraliśmy, a”

NA ROZDROŻU.

Wszak stoisz na ziemi ojców twoich... Wszak ci ludzie, to bra cia twoi... Czemu nieufnym spoglądasz na nich wzrokiem? Czemu nie stಾನiesz z nimi w jednym, zwartym szeregu? Słabe masz dziecięce dlonie, jednak idź, idź na wspólny siew, po wspólny plon.

o powrocie. Tęsknotą waszą była ta Nieznaną, nadzieją waszą i wiarą... Czemu dziś, gdy spełniło się twoje marzenie, jest ci bólem zwątpienia, rozpaczą twego istnienia? Mówisz, że nie tu twoje miejsce, że tu obca.

cznie to samo: szermierka zdań... i nic... myślisz niechętnie. — Cheesz już odejść, ale jakieś dziwne zmeżenie ogarnia całą istotę... zresztą taki tłum, trudno przejść... Siedzisz więc znużony na zrazu i obojętny... po chwili jednak prostujesz się, marszczysz czoło i, zacinasz dlonie, wpatrujesz się w tego chłopca o zapadłej pierś, co mówi. — Czy widzisz ten żar, co się iskry w natchnionych jego oczach?

A po wielu latach pytasz z rozpaczą: „Gdzie twój oręż Panie?” I pytanie tu, uderzywszy o sklepienie gotyckiej świątyni, co tyle tych białych snów wykolysało, wraca bez odpowiedzi. Gdzie twój oręż Panie? szepcesz, tuląc się do kamiennego filaru... Wtem drgnęłaś i znowu patrzysz wokół, lecz teraz wzrok swój rozjaśnia i promienieje radością... Bo oto zdaje ci się, że te twarze gdzieś widziałeś, że znasz je dobrze, że w oczach ich czytasz słowa drogie, wyjęte im z dusz zaklęciem poety: „My się ino rwimy”.

AGENCI „WIELKOPOLANINA” Agentami „Wielkopolanina”, upoważnionymi do zapisywania abonentów, do zamawiania ogłoszeń i robót drukarskich dla „Wielkopolanina” i do kolektowania wszelkich należności za prenumeratę, ogłoszenia i druki, są następujący panowie: Pittsburg, Pa. F. Szarejko, 2711 Pen ave. South Side. J. Kopera, 1908 Harcum Alley. S. Krantz, 2631 Josephine str. J. Maciejewski, 145 Pius str. Andrzej Nowak, 1911 Larkins a'y. Braddock, Pa. F. Kanarkowski, 852 Talbot ave Carnegie. A. Wodziński, 401 Carothers ave. J. Swiata, 9 Orchard st., Glendale. Duquesne, Pa. W. Gaca, 101 Medeow street Erie, Pa. W. Filipowski, 529 E. 14 st. Everson, Pa. F. Firlik. Ford City, Pa. F. Sporny, box 142. Forest City, Pa. M. Wiśniewski, box 551. Glassport, Pa. F. Królkowski. Johnstown, Pa. L. Gac, 416 Broad str. Mount Carmel, Pa. Grybel Jan, 332 N. Oak str. R. W. Rosiński, 439 — 5 st. Nanticoke, Pa. F. J. Elbert, Market st. New Kensington, Pa. S. Nadolski. 1129 3rd ave., 11 st. North Braddock, Pa. V. Wiśniewski. Scranton, Pa. Marcin Borysiak, 1412 Stone ave Shamokin, Pa. W. Wachowiak, 901 Hemlock st Shenandoah, Pa. Krawczyk, 330 Main str. Uniontown, Pa. G. Andrzejewski, — box 186. Vandergrift, Pa. I. Kamiński. Wilmerding, Pa. Piotr Dembiec. Ashton, Neb. Jamrog. Bay City, Mich. Michałok, 708 Van Buren st Brenham, Texas. Nowak. Brooklyn, N. Y. V. Grochowski, 151 Driggs str. Cedar, Michigan. M. Brzeziński, R.F.D. No. 1, box 72 Dunkirk, N. Y. A. J. Papiński, 44 Pine str. Falls City, Texas. J. W. Szałwiński. Gaylord, Mich. W. Mankowski. Grand Rapids, Mich. T. Grzywacz, 149 Chatham st. Hartford, Conn. B. Skomro, — 18 Union str. K. D. Wiśniewski. 12 S. Prospect ave. Meriden, Conn. Balon M., 99 Camp ctr. St. Hedwig, Texas. A. Strzelczyk. Isadore, Mich. J. Rosiński, Jr., Post Master. Lockhart, Texas. T. Szałwiński, R. F. D. No. 21. Manitowoc, Wis. A. Zondala, 25 & Washington st Millers Falls, Mass. Partyka P. — box 13. Marche, Ark. N. Malachowski, Post Master. New Britain, Conn. B. Dowjatt, 49 Sexton str. Pulaaski, Wis. Maryan Raczkowski. Radom, Ill. J. Brzeziński. Trenton, N. J. J. Kłosowski, 644 Indiana Str. W. Janczak, 644 — 2nd Str. Wheeling, W. Va. J. Turezyński, 4412 Wetzel st. Yorktown, Texas. A. J. Styra.

Pennsylvania National Bank Składowanie wasze pieniądze do takiego banku... gdzie nie potrzebujecie się obawiać, aby wam z nadejściem złych czasów przepadły. Przyjmujemy depozyty od dolara i wyżej i plany procent próczocześnie. Pobierając 3 dolary od 100 rocznie, można w każdym razie dostać pieniądze bez zamawiania. 4 dolary rocznie od 100 do 500 dolarów dostaje bez zamawiania. 2. co wyżej, trzecia zamówień tygodni o 100 — Przesyłamy pieniądze do starego kraju tanio i szybko. — Kupujemy i wymieniamy pieniądze ze starego kraju. — Sprzedajemy wykupione do 1% Europejski. Godziny bankowe co dzień od 9 do 3:30 po południu, w soboty (niej do 12) po południu i od 6 do 8 wieczorem. Bank ten jest pod nadzorem rządgu Stanów Zjednoczonych, — więc pieniądze złożone są pewne. Można się rozmówić po polsku. I. J. Szczygiel, zarządcą oddziału zagranicznego.

TELEFON 746 CANAL. S. CHMIELNKA, PRACOWNIA CHORAŹWI, SZARF, ODZNAK I WSKELKICH PRZYBOROW DLA TOWARZYSTW. Poleca się Sz. Towarzystwom i Sz. Publiczności. piszcie do nas zanim komu innemu robotę powierzycie. Wypożyczam wszelkie kostiumy polskie na Przedstawienia Teatralne. S. CHMIELNKA, 687 W. 18th str., CHICAGO, ILLINOIS.

Dr. Regans Medical Co. 720 Penn Ave., Pittsburg. Medycyna Kompania posiadająca w oficie po polsku mówiących lekarzy, egzaminowanych w kraju, z którymi można się rozmówić w rodzimym języku. Jeżeli jest chory na jaką chorobę przeżył, to zawsze to ogłoszenie, jeżeli chce odzyskać zdrowie. Tysiące ludzi cierpię latami na choroby, które mogą łatwo być wyleczone, gdyby mogli opowiedzieć swoje cierpienia w swej własnej mowie i gdyby się u nas leczyli. Gwarantujemy wyzdrowienie każdego wyleczonego; my sami dostarczamy medycynę z własnego laboratorium. Medycyna te importujemy ze starego kraju. Nasza kompania składa się z lekarzy, którzy mają długoletnie doświadczenie w szpitalach i którzy egzaminowani byli w chorobie pod gwarancją i wyleczyli w wieloletnich chorobach, których łani wyleczyć nie mogli. My nie prowadzimy żadnego handlu i jeżeli widzimy, że choroba twoja jest niewyleczalna, to ci to zaraz powiemy i nie chcemy nic od ciebie. Uczciwość jest naszą polityką. Mamy tysiące takich ludzi, którzy wyleczyli i ci nam powiadają. Naszą specjalnością są choroby sekretne u mężczyzn i kobiet. Leczymy wszelkie choroby sekretne pod gwarancją. Nie dajcie się humbugować patentowemu medycynami i szumnymi ogłoszeniami, co obiecują wyleczyć wszelkie choroby. Gdyś chory, to wstap do nas a my ci powiemy co ci jest; jeżeli nie możesz przyjść to pisz do nas, a my ci odpisujemy w 9 dni i dany darmo poradę. Dr. REGANS MEDICAL COMPANY, 720 PENN AVE. GODZINY: od 9 r. do 6 w. W Srode i Sobote od 9 r. do 9 w. W Niedziele od 9 r. do 4 po poł. Telefon P. & A. 2171 F.

Dr. WIX mówi: Lecze codziennie rozmaite gatunki RUPTURY Bez lekarskiej operacji. Bez wstrzymania od pracy. A za małą zapłatę. Jestem graduanowanym i licencjonowanym lekarzem; mieszkam w Pittsburgu od wielu lat i mam tutaj jak najlepszą reputację. Jestem najstarszym doktorem w tym kraju co do leczenia ruptury i sekretnych chorób. Wyleczyłem tysiące ludzi z Pittsburga i okolicy, których moście o to zapłacić. W ostatnich czasach żaden lekarz nie ma takiego rekordu jak ja. Chciałbym, abyście sami ocenili mój prac. Dr. WIX. WARICOCELE I HYDROCELE (Falszywa Ruptura.) (Wodna Ruptura.) Wyleczenie Gwarantowane. Tysiące czytelników tego pisma i ich przyjaciele cierpię tortury, spowodowane przez rupturę i noszenie paska. Dużo z was prosiło o radę i musi użyć całego siły. Czułkiew, mający rupturę, zamieszany jest nosić pasek, który podcina, przy dokucaniu strasliwie. Uznając pasek, gdyż nie ma innej rady, że za niego zapłacił, że ma nigdy nie wyleczy. Jeżeli przypuszczacie, że pasek was wyleczy, będziecie cierpieć całe życie i dośią do grobu. Czytajcie, co dla Was mogę zrobić. Mogę gruntownie wyleczyć was z Ruptury bez użycia noża i przeszkody w pracy, co czyni już od wielu lat. Wyleczyłem tysiące ludzi z Ruptury podobnej do waszej i są oni teraz zdrowi i zdolni do najcięższej pracy bez noszenia paska. Czemu nie chcecie, abym was wyleczył? Mój sposób leczenia Ruptury nie jest bolesnym, a że czyni to specjalista jak a, wigo absolutne wyleczenie jest pewnym. Operacja nowa, jak robią to w szpitalach, jest szkodliwa, musisz przeleżeć kilka tygodni w łóżku, a wyleczenie nie jest pewnym. Więć co wolicie? Przyjdźcie do mnie, za egzaminację nie liczę nic. Jeżeli mistrzackie blisko, możecie przychodzić do mnie raz w tygodniu aż do wyleczenia; jeżeli zaś mieszkaacie za daleko, przyjeździe do mnie, a w przeciągu dwóch tygodni was wyleczy. Piszcie po książkę, drukowaną po polsku, a ta was objaśni o moim leczeniu. HEMOROIDY, FISTULA Leczę zupełnie, bez bólu i bez krwi. Leczę wszystkie inne choroby Kiszki instrumentami. Hemoroidy i Fistula, sprawiające nieśmiętne bóle, które lekarstwami tylko odczłowiek uśmierzyć można, lecz radykalnie według mojej metody. Książka No. 1. Ruptura i Hydrocele. Książka No. 2. Waricocele. Książka No. 3. Hemoroidy i Fistula. Porada darmo! Ceny umiarkowane. Uгода na kredyt. Dr. G. B. WIX, SPECYALISTA RUPTURY. I KISZKI ODBODOWEJ. Pekój 201-202 New Werner Bld. 631 Penn Ave. Pittsburg, Pa. GODZINY OFISOWE: od 9 rano do 4:30 popołud. i od 6 do 8 wieczór. GODZINY OFISOWE: od 10 do 12 popołud. i od 1 do 4 popołud.

— Popierajcie te firmy kupieckie które się ogłaszają w „Wielkopolaninie”, a kupując od nich, powiecie żeście widzieli ich ogłoszenie w „Wielkopolaninie”.

2707

Penn Avenue

APPLESTEIN'S

Wielki Departamentowy Skład.

Wiosenne Otwarcie

2709

Penn Avenue

36 calowy nieblichowany
muślin
po 5c.

Zapraszamy wszystkich serdecznie do przybycia na nasze wiosenne otwarcie. Przy nadchodzących Świętach w całym składzie pozniżaliśmy ceny na towary

A oto co mamy dla mężczyzn i chłopców. Dopiero co otrzymaliśmy nowy zapas ubrań, najnowszych fasonów i najpiękniej leżących jakie były w handlu. Będzie zawsze dobrze ubranymi, nosząc nasze ubrania, mamy takowe w różnych cenach. Dla chłopców mamy specjalny zapas ubrań do komunii, dla mężczyzn ubrań ślubnych.

36 calowy blichowany
muślin
po 6½c.

Ubrania

Męskie wiosenne ubrania za \$13.60
Ubrania te są bardzo ładne i z dobrego materiału, a w kolorach zielonkawym, popielatym, brązowym, granatowym.
Męskie \$15 i \$16 wiosenne sprzedajemy za \$9.90
Różne kolory, dobra robota, dajemy gwarancję dobrego noszenia.
Męskie \$12.50 wiosenne zniżyliśmy do \$7.45
Jest to specjalna oferta a jesteśmy pewnymi, iż cena ta was zadowolni.

Ubrania dla Chłopców.

Ubrania, spodnie długie dla chłopców od lat 14 do 20 pełen zapas — wszystkie nowe odcienie również czarne. Ceny na te ubrania są:
\$3.50, \$4.50, \$5.00, \$6.50, \$7.50 i \$10.00.
Spodnie krótkie po \$1.50, \$2.00, \$2.50, \$3.00, \$3.50, \$4.00 i \$5.00.
Spodnie te w różnych kolorach, również w czarnym i granatowym.

Specjalnie

Męskie twarde i miękkie kapelusze zielone, brązowe i czarne \$1.50, \$2.00 kapelusze na otwarcie po \$1.19

Specjalna sprzedaż damskich Ubrań dla pań i panien.

300 doskonałych ubrań, doskonale wykończonych z materii serge. Piękne w nowych kolorach, popielatym, rezeda, niebieskim, zielonym, czarnym i kopenhagen. Płaszczki na pół wiecie, poły zaokrąglone lub ostre, kołnierze wielkie lub małe, wyszywane pięknie jedwabiem, tuziny różnych do wyboru. Każde ubranie to firma Applestein Standard, po najniższych możliwych cenach. \$13.50, \$18.00 i \$22 wartości na otwarcie sezonu po \$6.90, \$10.90 i \$14.90
1000 sukien damskich we wszystkich kolorach od \$1 wyżej.

Bluzki

Damskie bluzki pralne Damskie jedwabne i kolorowe bluzki pełen zapas na to otwarcie od 50 ct i wyżej.

Obuwie

Bajeczne zniżki na obuwie, przy sposobności otwarcia sezonu. Obuwie w naszym składzie pochodzi z pierwszorzędných firm w świecie. Spróbuj a przyjdzie do nas po drugą parę. Mamy na składzie obuwie męskie, damskie, dla chłopców, — dziewcząt i niemowląt.

10 centowe perkale
po 7c.

Piękny nasz odnowiliśmy pod każdym względem, by stał się jak najodpowiedniejszym dla naszych gości. Skład zaopatrzyliśmy w wielki wybór towarów wiosennych. Tu u nas dostaniesz najlepszy towar za swoje pieniądze. Stale zaopatrujemy nasz skład wyborami najlepszych firm, a płacąc gotówką dostajemy towar taniej, nie płacimy rentu, jak sklepy w mieście. Składy miastowe mają olbrzymie wydatki, muszą podnosić cenę towaru, czego u nas nie ma i więcej tam placisz niż dostaniesz w owarze. Pamiętaj iż my nie płacimy rentu. Nasz skład jest jedynym WIELKIM składem w tej części miasta. Przyjdź tylko a gdy zobaczysz ceny i gatunek towaru w naszym składzie to przekonasz się, iż trafiliś na miejsce dobre i odpowiednie. Dajemy znaczki wymienne.

Lancaster kwiat. Gingham
po 8c.

2707 Penn Av.

Applesteins Departamentowy Skład.

2709 Penn Av.

Smaczne obiady Dobrze przeskaki
Hotel Klavon
MARGARET KLAVON, właśc.
1519 Penn Ave., Pittsburg, Pa.
Wyborne Wina. Likjery i Cygara.

Henry Hleba,
Polski Hotel,
Przekąski, Obiady, Pokoje do wynajęcia po umiarkowanej cenie.
603 Dickson Street,
Homestead, Pa

3 Głównie Zakłady - Fotograficzne
POD FIRMĄ
K. G. GIEŚLAK
znajdują się
2737 Penn Ave., Pittsburg, Pa. zaraz przy kolei i 28 ul.
Narożnik 12-tej i Carson ulicy na Stronie Połudn. Pittsburg, Pa.
710 Braddock Ave., Braddock Pa.
Za pierwszorzędne wykonanie fotografii zakład gwarantuje.

NA SPRZEDAŻ.
— Doskonała realność na interes, 10 pokoi, kąpiel, wielki sztor, stajnia w tyle, — do sprzedania, lub wymiany za mniejszą realność. — Zgłoś się do „Wielkopolanina”.
— Na sprzedaż Grosernia i buczernia w bardzo dobrej okolicy dla Polaka. Sprzedam tanio, ponieważ zmuszony jestem opuścić miasto. — Zgłoś się do „Wielkopolanina”.

Własność biznesowa musi być sprzedana zaraz; cena \$4.700.00. Dom murowany 2 piętrowy, 7 pokoi i sztor, woda i gaz, dobry dom na założenie interesu przy ul. S. 15 No. 153 naprzeciw kościoła św. Wojciecha. Gotówką \$2.500 reszta na długi morgecz. Wiadomości u A. Franz Jr. 1207 Carson str. lub u Braci Starzyńskich, 1513 Carson ul. South Side.

Prywatna Szkoła.
Udzielam nauki języka angielskiego, niemieckiego, łacińskiego, greckiego i polskiego. Chłopców i dziewczętom. Nauka udzielana będzie po cenach umiarkowanych. Zgłoś się do: J. A. Traxler, A. M. 1206 River ave. Allegheny, Pa.

Stawianie Banku i Pijawek jest moją specjalnością
Polska Balwiernia
W 6 Wardzie na górach 3064 Brereton Ave. Pittsburg, Pa.
W. Sobczyńskiego

Harry Hall & Co.,
Dostawa węgla, materiału, budowniczego i t. d. — —
Róg 6-ej i McClure ulicy,
Homestead, Penna

Recepty moją specjalnością
Bell 9235-J V. P. & A. 76 McKees Rocks
Jedynie prawdziwą
POLSKĄ APTEKĘ
utrzymuje
Stan. Szarzynski
319 Helen St. McKees Rocks, Pa.
Starokraj. Ziola i Korzenie.

Paweł Klatka,
Skład Cygar, Tytoniu, papierosów, cukierków
Lodów it. d. — — —
513 Heisel Street,
Homestead, Pa

Polska Narodowa Apteka
Ma na składzie Lekarstwa wyrabiane w Krakowskim Laboratorium, — jakoteż wszelkie ziola i korzenie ze starego kraju.
Wykonujemy Recepty wszystkich doktorów. Również utrzymujemy świeże lekarstwa krajowe.
45 PLUMMER UL. PITTSBURG, PA.

Michael Wall
Pogrzebowy i Stajnia.
Powozy na Wesela i uroczystości wszelakie
326 Eight Avenue,
Homestead, Pa

Najstarsza Polska Apteka na Górach.
Bell 9091 Fisk. P. & A. 471 R.
A. KARASZ
APTEKARZ
3053 Brereton Ave. Pittsburg, Pa.
Najstarsza Polska Apteka na Górach.

Godziny ofisowe:
od 8 do 10 rano
od 12 do 3 pop.
od 7 do 9 wiecz.
TELEFON:
Bell 92 L. Hemlock
P. & A. 1111 G.
DR TEOFIL STARZYNSKI
95—15th Str. South Side
Pittsburg, Pa.
Można mnie powołać telefonem każdego czasu.

Recepty są naszą specjalnością.
JEDYNE PRAWDZIWIE POLSKĄ
APTEKĘ
przy Penn Ave. utrzymuje
Rob. Cwiklinski
pod numerem
2627 Penn Ave. Pittsburg, Pa.
TELEFON P. & A. 2312 M.

MARYA SZADOKIERSKA
POLSKA AKUSZERKA
poleca na nowo swe usługi Szan. Rodaczkom gdyż przez pewien czas mojej choroby nie mogłam przyjmować żadnych wizyt Szanown. Rodaczek.
2632 Penn Ave., Pittsburg.

Polskie Pierze

Czysto Gęsie
darte i niedarte, pod gwarancją nowe
40, 60, 75, 90c. i \$1.00
za funt.
Przesyłka za poprzednim nadaniem pieniędzy, który od 8 funtów opłacony są mi. Korrespondencja polska. Na zgłoszenie zwracam pieniądze.
D. WELSCH, 49 Maujer St. Brooklyn, N. Y.
Znasz płacić za „Wielkopolanina”.

Sprawy Europejskie
Notaryalne, Adwokackie i Wojskowe załatwiam
Rzetelnie i Szybko.
Wszelkie dokumenty legalizuję przez konsulaty. Każdy klient dostaje silezny prezent. Piszcie do:
Jan Kozłowski
73 West Str. New York, N.Y.

FIRST NATIONAL BANK
Uniontown, Pa.
Kapitał zakładowy \$100,000.00
Wkładki i nadwyż. \$1,250,000.00
Absolutnie pewny. Konserwatywny Bank.
Przyjmuje wkładki i wypłaca regularnie wkładki.
JEDYNY UCZCIWY BANK w Mieście, Stanie i St. Zjednoczonych
OPISOWY TELEFON BELL 4793 COURT MIESZKANIE 2223 PENN AVE. TELEFON BELL 897 R. FISK
C. W. SYPNIEWSKI
POLSKI ADWOKAT
210 BERGER BUDYNEK 803 GRANT FOURTH AVE. PITTSBURG, PA.

Bell Telefon: 1784 W. Highland. P. & A. Telefon: 1611 K.
FRED. A. BUEL CO.
PLUMBER.
Roboty wykonuje starannie. Daje obliczenia na żądanie.
Urządza w domach
KĄPIELNIE
według higienicznych przepisów, a co najważniejsze, że bardzo tanio.
Wykonuje wszelkie prace w zakresie plumbejski wchodzące, jako to: pokrywa dachy blachą, zakłada rury gazowe, wodociągowe i odchodowe także roboty z miedzi i polewanej blachy.
Reparacje wykonuje starannie. Geny nader umiarkowane.
Gdy potrzebujecie plumbiera, przyjdzie pod numer:
3223 Brereton Ave. Pittsburg, Pa.

Telefony:
Long Distance 42 J. P. & A. 75 Ring 3
Jul. Mikula,
Pogrzebowy,
505 Dixon St. Homestead, Pa

JEDYNA POLSKA APTEKA
w Braddock i okolicy
B. J. CZYŻEWSKI
Aptekarz
1102 Washington Ave., Braddock Pa.
Wszelkie Ziola i Leki tutejsze i europejskie. Wykonujemy recepty od wszystkich doktorów.

Dr. Tad. Starzyński
2801 Penn Ave. Pittsburg, Pa.
nad apteką.
Można mnie zawołać telefonem z każdej apteki w Pittsburgu.

Homestead Lumber Comp.
Skład Drzewa Budulcowego.
Wybór drzewa rozmaitego. Po umiarkowanych cenach.
6-a róg McClure ul. Homestead, Penna.

Zakupiliśmy wszystkie towary od
Star Cloak and Suit Co.
457 Smithfield Street,
i rozpoczniemy je sprzedawać począwszy od
Soboty 3 Kwietnia
o 33 1/3 mniej na dolarze.

Nasze męskie wiosenne ubrania, płaszcze, suknie, bluzki, ubiory
Bennie Neiman,
1403-5-7-9-11-13-15-18 FIFTH AVENUE,
PITTSBURG, PENNSYLVANIA.